

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL BİLGİLER DERS
MÜFREDATINDAKİ KAZANIMLARI KAZANDIRMA ETKİNLİKLERİNİ
ÖĞRENMEYE YÖNELİK BİR ÇALIŞMA**

**A Study Intended to Learn the Activity of Gaining the Acquisition of Social Studies
Lesson's Curriculum of Candidates of Social Studies Teacher**

Büşra ÇAĞLAR*

*Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Öğrencisi, bsr_cgldr@hotmail.com

ÖZET

Sosyal Bilgiler Öğretmen adayı üniversitede aldığı derslerden ve stajdan sonra mesleğini icra etmeye başladığında artık müfredattaki kazanımları öğrenciye aktarma sürecinde tek başına kalacaktır. Bu çalışma sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müfredat içeriğini öğrenciye aktarırken kendine has nasıl bir etkinlik kullanacağını ve bu süreçte hangi araç-gereçten yararlanacağını ölçmeye yönelik yapılmıştır. Çalışma Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümünde yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini yine bu üniversitenin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümünde okuyan 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Görüşme formu 60 öğretmen adayına uygulanmıştır. Veriler Nitel araştırma yöntemi ile Yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tercih edilecek etkinlik, Kazanım, Müfredat

ABSTRACT

After taking lessons at the university and doing internship, a candidate of Social Studies teacher will be alone when he/she starts performing his/her occupation in the process of transferring the gains of curriculum to the students. This study has done intended to survey what kind of an activity the candidates of social studies teachers will use and what materials they will use in this process while transferring the content of the curriculum to the students. The study has been carried out at the University of Ahi Evran, Faculty of Education, department of social sciences teaching. Sample of the study has consisted of 4th grade students studying in the department of social sciences teaching of this university. Interview form has been implemented on 60 teacher candidates. Data has been achieved by implementing method of qualitative research and structured interview form.

Key words: The activity will be preferred, Gain, Curriculum

GİRİŞ

Öğrencinin algı gelişimi ile Sosyal Bilgiler ders müfredatındaki konuları öğrenciye verme arasında doğru orantı vardır. Öğrenci yakındaki ve uzaktaki konuları global olarak algılar. Dolayısı ile öğrenciye içeriği aktarırken bu özelliği göz ardı etmemek gerekir.

Sosyal Bilgiler ders konuları içerik itibariyle güncel olaylardan örnek vermeye elverişli bir derstir. Bu durumu iyi kullanan öğretmen öğrencilerini kolaylıkla güdüleyebilir. Bu derste öğrenci toplumsal olayları usavurma(muhakeme) yöntemiyle tartışarak öğrenebilir. Bu da öğrencinin öğrenmesinin kalıcılığını arttırarak ezberle sınav geçmeyi devre dışı bırakacaktır. Bu dersi alan öğrenci yaş grubu zihinsel gelişim olarak somut dönemden soyut döneme yeni geçmiş olacağı için öğretimde somuttan soyuta ve yakından uzağa ilkeleri göz önünde bulundurularak öğretim yapılmalıdır. Önemli gün ve haftalar, milli bayramlar ve anma günler sosyal bilgiler ders içeriğini aktarmada öğretmene büyük fırsatlar tanımaktadır. Sosyal bilgiler dersinde öğrencinin günlük hayatta ihtiyaç duyacağı konular ön plandadır. Bu nedenle günlük hayatta sık kullanılan veya çok önemli olan konularla öğretime başlamak hem çok önemlidir hem de öğretimi daha etkili kılar. Şu unutulmamalıdır ki öğrencilere kazanımla verilecek değerlerin en etkin biçimde verilebilmesi için öğretmenin öğrencinin dünyasına ulaşması ve onlar gibi düşünebilmesi şarttır. Bu bağlamda öğretmenin boş vakitlerini öğrencileri ile geçirmesi ve onları tanımaya vakit ayırması gerekir.

Öğretmen öğretme-öğrenme sürecini daha etkili hale getirmek için öğretimde bazı yöntem, teknik ve stratejilere başvurur. Öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını giderecek nitelikte öğretim hedefleri oluşturmada öğrencinin gelişim düzeyini içeren öğrenme kuramlarının ortaya koyduğu ilkeleri baz almak doğru olacaktır. Planlama sürecinde öğretmen seçtiği strateji ile uyumlu yöntemleri seçmek ve işe koşmak durumundadır. Öğretim temelli bir stratejide bilginin tek yönlü aktarılmasını öngören anlatım, soru-cevap gösteri gibi yöntemler kullanılırken; öğrenme temelli stratejilerde öğrenci merkezli çoklu etkileşimi içeren tartışma, işbirlikli öğrenme, drama ve beyin fırtınası gibi yöntemler ve teknikler ön plana çıkmaktadır. Yöntemler stratejilerin birebir somut uygulama biçimlerini yansıtır. Planlama sürecinde öğretmen yöntem seçerken seçtiği öğrenme-öğretme stratejisiyle uyumunu, öğrencinin ön yaşantı düzeyini, öğrencinin yönetime aşinalığını, seçilen konunun özelliğini, kendisinin yöntem bilgisini dikkate alarak seçim yapılmalıdır.(Beydoğan, 2011: 125)

Öğrenme öğretme sürecinde etkinlikler kullanılırken tasarım bütünlüğü içinde anlamlı bir tutarlılık gösterecek şekilde ele alınmalıdır. Seçilen etkinliğin kompleks yapıda olması o etkinliğin anlaşılmasını engellemekle beraber kazanım için gönderilen mesajın doğru ve anlaşılır bir şekilde yerine gitmesini de zorlaştırır.

Öğretmen derse başladığında kullandığı etkinliğin ve yaptığı düzenlemelerin öğrencilerin seviyelerine uygun olup olmadığını uygulama sırasında öğrencinin katılımına göre karar verebilir. Öğrenciler için seçilen etkinliğin öğrenci için bir tatmin oluşturması şarttır. Öğrencide tatmin duygusunun oluşması onu güdüleyecek ve etkinliğe daha hevesle katılımını sağlayacaktır. Dolayısıyla kazanımın en yüksek seviyede öğrenciye verilmesini kolaylaştıracaktır. Etkinliği planlama sırasında öğretmenin amacı öğrencinin öğrenme sürecindeki güçlüklerini gidermeye yönelik olmalıdır.

Temel öğrenme- öğretme stratejileri nelerdir?

Strateji, öğrenme-öğretme sürecinin amaçlarına ulaşılması için genel olarak izlenen çerçeveyi ifade eder.

Temel Öğretme Stratejileri

1. Sunuş Yolu ile Öğretim
2. Buluş yolu ile öğretim
3. Araştırma İnceleme Yolu ile Öğretim
4. Tam Öğrenme

Yöntem ve Teknikler

Bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen yola **yöntem** denir. **Teknik** ise bir öğrenme yöntemini uygulamaya koyma biçimidir.

Başlıca Öğretim Yöntem ve Teknikleri

1. Anlatma (Takrir- Düz anlatım) Yöntemi
2. Soru- Cevap Yöntemi
3. Problem(Sorun Çözme9 Yöntemi
4. Grupla (Kümeyle) Çalışma Yöntemi
5. Tartışma Yöntemi
 - 5.1 Küçük/ Büyük Grup Tartışması
 - 5.1.1 Büyük Grup Tartışması Tekniği
 - 5.1.2 Küçük Grup Tartışması Tekniği
 - 5.2 Akvaryum Tekniği
 - 5.3 Konuşma Halkası
6. Laboratuar Yöntemi
 - 6.1 Gözlem
 - 6.2 Deney
 - 6.3 Gösteri
7. Örnek Olay Yöntemi
8. Gösterip Yaptırma Yöntemi
9. Proje Yöntemi
10. Rol Oynama Yöntemi
11. Drama Yöntemi
12. Takım(Ekip) Yöntemi
13. Mikro Öğretim
14. Programlı Öğretim
15. Gezi
16. İstasyon Tekniği

17. Benzetim(Simülasyon)
18. Tarihsel Empati
19. İşbirliğine Dayalı Öğretim
20. Metafor (Analoji)
21. Beyin Fırtınası
22. Akrostiş
23. 6 Şapkalı Düşünme
24. Kavram Haritaları
25. Anlam Çözümleme Tabloları
26. Balık Kılçığı
27. Philips 66 Yöntemi
28. Bilişsel Çıraklık
29. Görüş Geliştirme Tekniği
30. Buzkıran Tekniği

Yöntemlere Uygun Olarak Kullanılan Bazı Teknikler

1. Forum
2. Konferans
3. Workshop
4. Diyalog
5. Sempozyum
6. Münazara
7. Zıt Panel
8. Çember Tekniği
9. Panel
10. Söylev

Öğrenme Öğretme Stratejilerini Seçerken Neler Etkilidir?

Öğrenme stratejilerini seçerken öğretmenin hangi yaklaşımlara başvuracağını etkileyen faktörler vardır.

Bunlar kazanım, içerik, öğretmenin kişiliği, öğretmenin benimsediği felsefe, zaman, maliyet, grubun büyüklüğü fiziksel olanaklar gibi etmenlerdir (Tapınar, 2005)

YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müfredat içeriğini öğrenciye aktarırken kendine has nasıl bir etkinlik kullanacağını ve bu süreçte hangi araç-gereçten yararlanacağını ölçmeye yöneliktir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinden oluşmaktadır. Çalışmada 58 kişiden oluşan Sosyal Bilgiler öğretmen adayına 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında 1. ünite bulunan 6 ana başlık hakkında tablolarda görüldüğü gibi boş bırakılan yerlere öğretmen adaylarının özgün fikirlerini yazmaları istenmiştir. Bunun yanı sıra kullanabilecekleri yöntem teknikler de sorulmuştur.

Veri Toplama Aracı

Veriler nitel araştırma yöntemi ile yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak elde edilmiştir. Yapılandırılmış görüşme formunda 4. Sınıf 1. Ünite konuları yer almaktadır. Tablolar aşağıda verildiği gibidir.

Tablo: 1: 4.sınıf sosyal bilgiler ders kitabı 1. Ünite 1. konu

Konu	Benzer ve Farklı Yönlerim
Süre	3 ders saati
ARAÇ, GEREÇ	
Kavram	Benzerlik ve Farklılık
Kazanım	Bireysel farklılıkları tanır ve kabul eder
Etkinlik ynt. ve tkn.	

Tablo:2 4.sınıf sosyal bilgiler ders kitabı 1. Ünite 2. konu

Konu	Duygularım ile Düşüncelerimle Varım
Süre	1 ders saati
ARAÇ, GEREÇ	
Kavram	Duygu, Düşünce
Kazanım	Duyguları ve düşünceleri arasındaki ilişkiyi fark eder.
Etkinlik ynt. ve tkn.	

Tablo: 3: 4.sınıf sosyal bilgiler ders kitabı 1. Ünite 3. konu

Konu	Duygularım ile Düşüncelerimle Varım
Süre	1 ders saati

ARAÇ, GEREÇ	
Kavram	Duygu, Düşünce
Kazanım	Duyguları ve düşünceleri arasındaki ilişkiyi fark eder.
Etkinlik ynt. ve tkn.	

Tablo: 4:4.sınıf sosyal bilgiler ders kitabı 1. Ünite 4. konu

Konu	Başkalarına Saygılıyım
Süre	2 ders saati
ARAÇ, GEREÇ	
Kavram	Hoşgörü, Sorumluluk
Kazanım	Başkalarının duygu düşüncelerini saygı ile karşılar.
Etkinlik ynt. ve tkn.	

Tablo: 5 :4.sınıf sosyal bilgiler ders kitabı 1. Ünite 5. konu

Konu	Yaşadıklarımı Sıralıyorum
Süre	1 ders saati
ARAÇ, GEREÇ	
Kavram	Kronoloji
Kazanım	Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar.
Etkinlik ynt. ve tkn.	

Tablo: 6: 4.sınıf sosyal bilgiler ders kitabı 1. Ünite 6. konu

Konu	Ülkemin Vatandaşlığım
Süre	3 ders saati
ARAÇ, GEREÇ	
Kavram	Kimlik, Kamt
Kazanım	Sahip olduğu resmi kimlik belgelerindeki bilgiler analiz ederek kişisel kimliğine ilişkin çıkarımlarda bulunur
Etkinlik ynt. ve tkn.	

BULGULAR

Bu bölümde yapılan çalışma ile ilgili bilgi verilecektir.

Tablo1: 4.sınıf 1. Ünite ilk konun bilgileri yer almaktadır.

Konu	Benzer ve Farklı Yönlerim
Süre	3 ders saati
ARAÇ, GEREÇ	
Kavram	Benzerlik ve Farklılık
Kazanım	Bireysel Farklılıkları tanır ve kabul eder.
Etkinlik ynt. ve tkn.	

Bu konu için istenen cevaplara 58 öğrenciden 3'ü cevap vermemiştir. Öğrenciler genellikle araç-gereç kısmına video, Powerpoint sunusu kullanırım derken etkinlik olarak da kız ve erkek çocuğu arasındaki fark ve benzerlikten giderek kazanımı böyle vereceklerini söylemişlerdir. Yalnızca 3. Kişi aynı ağaçtan kopardığı meyvelerin renk, ağırlık ve büyüklüklerinin farklılığına vurgu yapılarak bu kazanımı verebileceğini söylemiştir.

43. kişi etkinlikler ve yöntem teknikler kısmına bu kazanımı kazandırmak için : 'Öğrencinin birebir öğrenmesi için İstanbul Üniversitesi Yaşayan Kütüphane Programına götürdüm. Yaşayan Kütüphanede kitap yerine insanlar okunuyor. Farklı kimlikte, kişilikte, cinsel tercihte ve sosyal statüdeki insanlarla konuşuluyor, diyalog kuruluyor. Birbirimizi anlamak için çok iyi bir yol. Eğer öğrencilerimi götüremiyorsam benzerlerini sınıfta uygulamaya çalışırım.' demiştir.

Tablo:2 :4 .sınıf 1. Ünite 2. konun bilgileri yer almaktadır.

Konu	Duygularımla Düşüncelerimle Varım
Süre	1 ders saati
ARAÇ, GEREÇ	
Kavram	Duygu, Düşünce
Kazanım	Duyguları ve düşünceleri arasındaki ilişkiyi fark eder.
Etkinlik ynt. ve tkn.	

58 öğrenciden 5'i bu tablodaki yerleri boş bırakmıştır. Yalnızca 50. kişi diğer öğretmen adaylarından farklı olarak: 'Duygu ve düşüncelerini ifade eden şiir yazmalarını isterim, güzel konuşma ile de etkinliği devam ettiririm.' demiştir. Çoğunlukla öğretmen adayları Drama yaptırarak kazanımı vereceklerini söylemişlerdir.

Tablo:3: 4 .sınıf 1. Ünite 3. konun bilgileri yer almaktadır.

Konu	Duygularımla Düşüncelerimle Varım
Süre	1 ders saati
ARAÇ, GEREÇ	
Kavram	Duygu, Düşünce
Kazanım	Duyguları ve düşünceleri arasındaki ilişkiyi fark eder.
Etkinlik ynt. ve tkn.	

Genelde öğretmen adayları bu tablo için Konuşma Halkası tekniğini kullanabileceklerini söyledi.

Tablo A: Öğrencilerin Öğrenme stratejilerini tercih etme sıklığı en yüksekte en aza doğru sıralanması

Öğrenme Stratejileri	
1.Sunuş Yolu İle Öğrenme	6
2.Buluş Yolu İle Öğrenme	5
3.Araştırma İnceleme Yolu İle Öğrenme	1

Tablo A' da öğretmen adaylarının öğrenme stratejilerinden en çok 6 kişi ' Sunuş Yolu İle Öğrenme' yi tercih edeceklerini, daha sonra sırası ile en çok 5 kişi 'Buluş Yoluyla Öğrenme' ve 'Araştırma İnceleme Yolu İle Öğrenme' stratejisini tercih edeceklerini söylemişlerdir.

Tablo B: Öğretmen adaylarının en çok kullanmayı tercih edecekleri ilk 5 öğretim yöntem ve teknikleri

Öğretim Yöntem Ve Teknikleri	Söyleyen Öğrenci Sayısı
1.Eğitsel Oyun	45
2.Drama	35
3.Altı Şapka	34
4.Konuşma Halkası	23
5.Tartışma	21

Tablo B'de Öğretmen adaylarının en çok kullanmayı tercih edecekleri öğretim yöntem ve teknikleri verilmiştir. Buna göre; Eğitsel Oyun 45 defa öğretmen adayları tarafından kullanılacağı söylenmiştir. Ardından 2.sırayı drama, 3.sırayı Altı şapka, 4. sırayı konuşma halkası, 5.sırayı tartışma yönteminin aldığı görülmektedir.

Tablo C: Öğretmen adaylarının en az kullanmayı tercih edecekleri ilk 5 yöntem ve teknik

1 kişi	2 kişi	3 kişi	4 kişi	5 kişi
Forum	Akvaryum	Ben Kimim	Kavram Haritası	Köşeleme
Kavram Ağı	6 Ayakkabı	S.Tarih Çışm	Sempozyum	Örnek Olay
Rulman T.	Rol kartı	Prob.Dyl Öğr	İstasyon	
Balık Kılçığı	Kartopu	Kolegyum		

Tablo D: Öğretmen adaylarının en çok kullanacakları ilk 5 araç-gereç.

Araç-Gereçler	Söyleyen Öğrenci Sayısı
1. Powerpoint sunusu	105
2. Video	77
3. Fotoğraf	26

4.Zaman Şeridi	12
5.Ders Kitapları	6

TARTIŞMA ve SONUÇ

1.‘Benzer ve Farklı Yönlerim’ isimli ilk konuda yalnızca 43. kişi orijinal bir etkinlikten bahsetmiştir.

2.Öğretmen adayları öğrenme stratejilerinden en çok ‘Sunuş Yoluyla Öğretimi’ kullanacaklarını söylemişlerdir. En az ‘Araştırma İnceleme Yoluyla Öğretimi’ kullanacaklarını söylemişlerdir.

3.Öğretmen adayı öğretim yöntem ve tekniklerinden en çok ‘Eğitsel Oyunu’ kullanacaklarını, en az ise Forum, kavram ağı, rulman tekniği, balık kılıcı gibi yöntem teknikleri kullanacaklarını söylemişlerdir.

4.Öğretmen adaylarının araç gereç olarak en fazla kullanmayı tercih edecekleri Powerpoint sunusu ilk sırada yer almıştır.

5.En az kullanmayı tercih edecekleri araç-gereçler ise pano, döner levha ve ışıklı haritadır.

6.Öğretmen adayları Sunuş Yoluyla öğrenme stratejisini kullanmayı tercih ederken, yöntem ve tekniklerde öğrencilerin aktif olarak katıldıkları yöntem ve teknikleri tercih etmişlerdir. Sunuş yoluyla öğrenme stratejisi düşünüldüğünde bu durum büyük bir tezat oluşturmaktadır.

7.Bu durum öğretmen adaylarının yöntem teknik ve stratejiler konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığını göstermiştir.

KAYNAKLAR

Beydoğan, H,Ö. (2011). Öğrenme Etkinliklerinin Planlanması 3. Bölüm, Pegem Akademi, Ankara.

Büyüköztürk,Ş.(2011). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Pegem Akademi, Ankara.

Ocak, G. (2011) Öğretim İlke ve Yöntemleri, Pegem Akademi, 2011

Taşpınar,M. (2005). Kuramdan Uygulamaya Öğretim Yöntemleri. Üniversite Kitapevi.

Tay, B.(2008) Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi, Pegem Akademi, Ankara.

Sözer, E. Sosyal Bilgiler Öğretiminde İlke, Strateji, Yöntem ve Teknikler.Anadolu Üniversitesi Dergisi (syf:75-85)

Safran, M. (2009) Sosyal Bilgiler Öğretimi, Pegem Yayıncılık, Ankara.